

Politik Bilim

Biyoteknolojide hâl ve gidiş (3)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Bütün ülkeler birlikte ele alındığında **biyoteknolojiye hasredilmiş firmaların %45'inin 'sağlık'** alanında faaliyet gösterdiğini söylemişim. Bu oran İsveç'te %89, Avusturya'da %80, Kanada'da %58, Belçika'da %53, Almanya'da %42'dir. Ancak Almanya'da, platform teknoloji ve hizmetlerini kapsayan 'diğer alanlar' kategorisindeki firmaların (bunların oranıysa %39,5'tir) çoğu, aslında sağlık alanında da çalışabilmektedirler.

'**Tarım**' alanında faaliyet gösteren firmaların oranları açısından öne çıkan ülkeler Filipinler, Güney Afrika ve Brezilya'dır. Söz konusu oran bu ülkelerde, sırasıyla, %38, %37 ve %23'tür. Örneğin Belçika, Almanya, İsveç ve Avusturya'da bu oran %10'un altındadır.

'**Gıda ve içecek**' sanayiinde faaliyet gösteren firmaların oranına bakıldığında en yüksek oranın %17'yle Yeni Zelanda'da olduğu görülmekte; bu ülkeyi %15'le Filipinler takip etmektedir. G. Kore'de bu oran %24'tür ama bu, sâdece 'hasredilmiş' firmaları değil, bütün biyoteknoloji firmalarını kapsamaktadır.

Benzeri bir dağılım **ARGE faaliyetleri** açısından ele alındığında, biyoteknolojiye hasredilmiş firmaların ARGE harcamalarında büyük ağırlığın yine **sağlık uygulamalarıyla** ilintili olduğu görülmektedir. Aralarında Belçika, Kanada ve Almanya'nın da yer aldığı, bu konuda veri elde edilebilen ülkelerde, firmaların sağlık uygulamalarıyla ilgili ARGE harcamalarının biyoteknolojideki toplam ARGE harcamalarına olan oranı, ortalama %77'dir.

Patent sayılarındaki değişim de belirli bir teknoloji alanındaki hâl ve gidişin anlaşılabilmesi için iyi bir göstergedir. Biyoteknolojideki patent sayılarına bu açıdan bakıldığında ilginç bir durum gözlenmektedir. 1990'lı yıllardaki sürekli artıştan sonra, Patent İşbirliği Anlaşması çerçevesinde koruma altına almak üzere **dosyalanan biyoteknolojideki patent başvuru sayısı**, dünya toplamı olarak, 2000 yılında 11.500'den fazla iken, yılda %4,6'lık bir azalışla, 2006'da 8.700'e düşmüştür. Bu düşüş, genellikle, genetik malzemelerde patent vermenin katı kurallara bağlanmış olmasıyla açıklanmaktadır. Sonuçta, biyoteknoloji patentlerinin dünya toplam patent sayısındaki payı da, 1990'ların ortalarında %10,3 iken 2004-2006 döneminde %6,5'e düşmüştür. Yine de bunun önemli bir oran olduğunu söylemek gerekir.

2006 yılı itibâriyle, Patent İşbirliği Anlaşması'na göre yapılan patent başvurularında, ABD %41,5'le başı çekmekte; ABD'yi %11,9'la Japonya ve %7'yle Almanya takip etmektedir. Sıralamada yer alan 30 ülke arasında öne çıkan diğer ülkelerse, Birleşik Krallık (%4,5), Fransa (%3,6), Kanada (%3,2), G. Kore (%3,0), Hollanda (%2,8), Avustralya (%2,1), Çin (%1,9), Danimarka (%1,7) ve İsrail'dir (%1,5).

Biliyorsunuz, bir teknolojinin bir ülkeye ait toplam patent sayısındaki payının o teknolojinin dünya toplam patent sayısındaki payına oranlanarak bulunan ve o teknolojide ülkenin göreceli üstünlüğünü gösteren bir endeks var. Bu endeks 1'den ne ölçüde büyükse, bu büyüklük, ülkenin o teknoloji alanındaki göreceli üstünlüğünün de o ölçüde fazla olduğunu gösteriyor. '**Açıklanmış teknolojik üstünlük**' olarak adlandırılan bu endekse göre, 2004-2006 döneminde Danimarka ilk sıradadır ve endeksi 2,4'tür. Onu sırasıyla Belçika, Singapur, Kanada, Yeni Zelanda, Avustralya, Polonya, İspanya, ABD, İsrail, Hindistan, Birleşik Krallık, Rusya Federasyonu, Hollanda ve Brezilya (endeksi 1'e çok yakın) takip ediyor. Sıralamaya anılan dönemde bütün teknoloji alanlarında aldığı toplam patent sayısı 250'nin üzerinde olan 34 ülke dâhil edilmiş.. Bir OECD ülkesi olarak, OECD Biyoteknoloji İstatistikleri

Raporu'nun başka yerlerinde adı pek geçmeyen Türkiye bu sıralamada yer alıyor; ama, 5 biyoteknoloji patent başvurusuyla sonuncu sırada...

Uzun sözün kısası, biyoteknolojinin dünyada süren bir ağırlığının; özellikle de sağlık ve tarım alanlarında önemli bir ekonomik ve toplumsal fayda yaratma potansiyelinin olduğu anlaşılıyor. Ne var ki, Türkiye'nin bu teknolojiye de esâmesi okunmuyor...

CBT. 24 Temmuz 2009